

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн середовища	Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Кафедра	Кафедра дизайну тканин і одягу	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	022 дизайн	Семестри	2

СИСТЕМА МОДИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА (СМТП)

Семестр 2 (весна 2023-2024 навч. рік)

Викладач	Будяк Вікторія Валеріївна, канд. мистецтвознавства
E-mail	toris87@ukr.net
Заняття	за розкладом он-лайн
Консультації	за домовленістю
Адреса	група «СМТП 2023-24» в Telegram
Телефон	+380 63 177 47 97 (викладач)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронне листування в робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — СМТП); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати наступним чином: *прізвище_завдання*. *Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf*. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустиме. Консультавання з викладачем в стінах академії повинно відбуватися у визначені дні та години (відповідно розкладу). Можливе листування у Messenger, Viber, Telegram.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна має обов'язкові передумови для вивчення: дисципліни «Філософія», «Історія зарубіжного мистецтва», «Історія дизайну (за спеціалізацією)», «Історія костюма і крою», «Історія текстилю та моди», «Одяг і матеріальна культура» за ОПІ ДО(в).

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

- Лагода О.М. Мода в дизайні одягу: теорія та практика: навч. посібник рек МОН України. Черкаси : ЧДТУ, 2010. 247 с.
- Мельник М.Т. Індустрія моди: навч. посібник. К. : Видавництво Ліра-К, 2013. 264 с.
- Чупріна Н.В. Система моди ХХ – початку ХХІ століття: проектні практики та чинники функціонування (європейський та український контексти): Монографія. Київ :КНУТД, 2019. 475 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчальні матеріали, ілюстрації тощо зберігаються в електронному вигляді у викладача та в ел. бібліотеці кафедри ДТО.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, PowerPoint 2010 / 2016.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Дисципліна «Система моди: теорія та практика» (СМТП) побудована на принципах науковості, системності та безперервності навчання. Тематичний план курсу, його структурно-логічна схема розроблені у відповідності до завдань як теоретичного, так і практичного змісту. У циклі дисциплін професійної підготовки СМТП посідає особливе місце та орієнтована на з'ясування природи походження моди як явища, дослідження принципів її функціонування, поширення та впливу на соціокультурне становище суспільства. У лекційному курсі знайшли відображення теорії моди як базові концептуальні підходи щодо розуміння специфіки «моди», «модного» і т.п., а також сучасні «практики» моди (технології та виробництва).

Метою навчальної дисципліни СМТП є формування у студентів ґрунтовних професійних навичок, спрямованих на вивчення структури моди, її ціннісних орієнтирів та емоційно-психологічних характеристик, аналізу різних «зрізів моди» в плані її вивчення філософами, соціологами, психологами, мистецтвознавцями, а також порівняння «логіки моди» у мистецтві, науці, політиці тощо.

Тісний зв'язок з дисципліною «Концептуальне проектування» в контексті різноманітних теорій та концепцій моди, що склалися історично, порушує проблеми взаємодії таких глобальних категорій у художньому проектуванні костюма, як стиль, звичай, традиції. Окремо розкривається зміст понять «не-мода», «анти-мода», «вестиментарна мода» в контексті сучасної багатофакторної теорії моди, процес їх формування та суспільного функціонування. СМТП також розглядає сучасну індустрію моди та її складові як специфічну професійну галузь, цілісну систему з елементів самоорганізації в контексті сучасної культури масового споживання.

На лекційних і семінарських заняттях студенти набувають навичок теоретичного аналізу різних функцій моди, зокрема, комунікативної, яка реалізована через систему притаманних їй символів – образів, стилів тощо. Сумарні знання про феноменологічне явище моди дають змогу з'ясувати її значення у творчому процесі діяльності дизайнера.

Основними завданнями вивчення дисципліни є поглиблення і систематизація знань з обраного фаху; створення відчуття професійної приналежності до нього на рівні критичного аналізу досягнень модної індустрії та дизайну костюма у світовій культурі.

Мета дисципліни формується відповідно до навчальної програми. Завдання вивчення дисципліни конкретизуються відповідно до спеціальності і впливають з поставленої мети.

Відповідно Стандарту вищої освіти України (затвердженого МОНУ 21.12.2018 р. № 1433) дисципліна забезпечує набуття студентами таких компетентностей:

Загальних

ЗК 6 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

Фахові (спеціальні)

ФК 3 – Здатність розуміти і використовувати причинно-наслідкові зв'язки у розвитку дизайну та сучасних видів мистецтв;

Завдяки цьому дисципліна забезпечує наступні програмні результати навчання:

ПРН 6 – Формувати проектні складові у межах проектних концепцій; володіти художніми та мистецькими формами соціальної відповідальності;

ПРН 7 – Критично осмислювати теорії, принципи, методи та поняття з різних предметних галузей для розв'язання завдань і проблем у галузі дизайну;

ПРН 11 – Визначати естетичні проблеми дизайнерських шкіл та напрямків з урахуванням генезису сучасного художнього процесу в дизайні; мати синтетичне уявлення щодо історії формування сучасної візуальної культури;

ПРН 18 – Планувати професійну діяльність у сфері дизайну відповідно до потреб і запитів суспільства та ринку: провадити підприємницьку діяльність у сфері дизайну.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом другого семестру 1-го курсу (3 кредитів ECTS, 90 навчальних годин, в тому числі 30 годин аудиторних — 24 лекційних і 6 семінарських, 60 годин — самостійної роботи студентів). Загалом дисципліна містить 3 змістовних модулі, що складаються із 15 тем.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. МОДА ЯК ЯВИЩЕ, ПОНЯТТЯ ТА ФЕНОМЕН

Тема 1. Вступ. «Мода» – слово і поняття (етимологічний і термінологічний аналіз).

Тема 2. Мода як феноменологічне явище: спроба наукової концептуалізації (межі застосування, ретроспектива, сфери дослідження). Мода як естетичний феномен (Ю. Легенький, Л. Ткаченко, ін.).

Тема 3. Функції одягу, костюма і моди (порівняльний аналіз). Соціальні функції моди (Б. Гофман).

Тема 4. Цінності моди як її структуроутворюючий компонент – вестиментарний код (Р. Барт). Естетичні теорії моди: мода як мистецтво; мода на мистецтво, синтез мистецтва і моди.

Тема 5. Механізми масового поширення моди: мода як сукупність правил одягатися (ситуативні теорії моди). **Семінарське заняття 1. Мода: вектори розвитку в суспільстві масової культури.**

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. КЛАСИЧНИЙ СОЦІОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС МОДИ (КЛЮЧОВІ ТЕОРІЇ МОДИ)

Тема 6. Мотивація поведінки суб'єктів моди (теорії наслідування, культура масового споживання: концепт демонстративного споживання Т. Веблена; теорія просочування моди – концепція імітації Г. Спенсера і Г. Тарда, Г. Зіммеля).

Тема 7. Мода як соціальна норма: мода, не-мода, анти-мода, вулична мода (теорії вияву смаку і новизни Ж. Бодрійяр).

Тема 8. Рольові «ігри» суб'єктів моди (теорії способу, стилю життя): молодіжна мода, субкультурна мода, гендерна мода, поняття «імідж».

Тема 9. Індивідуальність і мода (концепції особистісного сенсу і співтворчості, символізація продукту моди): театралізація моди, перформанс модного позиціонування.

Тема 10. Соціальні та індивідуально-психологічні основи стилю (автократичні теорії моди). **Семінарське заняття 2. Модний образ (на прикладі гламуру). Модне тіло (на прикладі дендизму).**

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. МОДА В СУЧАСНИХ ВИМІРАХ ДИЗАЙНУ

Тема 11. Мода як масова поведінка і стереотипи ставлення до дизайн-продукту (мода як індустрія): структура, функції, специфіка функціонування (теорія фетишизму В. Стіл).

Тема 12. Мотиваційні теорії моди за доби постмодернізму (Ж. Липовецькі, Дж. Лайвер, матрична теорія моди К. Ласна).

Тема 13. Розвиток теорій ідеологічної причинності моди.

Тема 14. Проблема традиції та інновацій в сучасній моді (соціально-економічні теорії моди, мода як комунікація, мода як соціальна ідентифікація, мода як концепція життєдіяльності) – О. Тканко, О. Шандренко й ін.

Тема 15. Взаємозв'язок дизайнерської творчості з модою (багатофакторні теорії моди, концепти «швидка мода» і «стала мода»). Трендсеттенгові агенції, прогнозування моди.

Семінарське заняття 3. Чи можна спрогнозувати моду: історичний, функціонально-прогностичний аспект.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних та семінарських занять. Практичні та лабораторні заняття не передбачені. Самостійна робота студентів спрямована на закріплення лекційних тем та підготовку семінарських завдань. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних доповідей за лекційними темами дисципліни. Додаткових завдань для самостійної роботи не передбачено.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є залік (тест). Для отримання семестрової оцінки необхідно пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу самостійної роботи з підготовки та участі в семінарських заняттях. Для студентів, які виявляють бажання покращити результат, передбачені додаткові письмові контрольні питання за темами дисципліни – тести (додаткові 10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	задовільно	64–74	D
			незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B	незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C			

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції.

У разі відрадження, хвороби тощо викладач може перенести заняття на вільний день за попередньою домовленістю зі студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно опрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, презентаціях чи рефератах, при складанні іспитів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, студент втрачає право отримати бали за тему і перескладає її в інший час. Якщо це відбулось в процесі іспиту — студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю. **Корисні посилання:** <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. МОДА ЯК ЯВИЩЕ, ПОНЯТТЯ ТА ФЕНОМЕН						
Дати і час занять визначаються розкладом	1	Лекція	Вступ. «Мода» – слово і поняття (етимологічний і термінологічний аналіз)	1	конспект	
	2	Лекція	Мода як феноменологічне явище: спроба наукової концептуалізації (межі застосування, ретроспектива, сфери дослідження). Мода як естетичний феномен (Ю. Легенький, Л. Ткаченко, ін.)	1		
	3	Лекція	Функції одягу, костюма і моди (порівняльний аналіз). Соціальні функції моди (Б. Гофман).	1		
	4	Лекція	Цінності моди як її структуроутворюючий компонент – вестиментарний код (Р. Барт). Естетичні теорії моди: мода як мистецтво; мода на мистецтво, синтез мистецтва і моди.	1		
	5	Лекція	Механізми масового поширення моди: мода як сукупність правил одягатися (ситуативні теорії моди).	1		
	1-5	Семинар 1	Мода: вектори розвитку в суспільстві масової культури	1	Доповіді, тематичні презентації, дискусії	20
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. КЛАСИЧНИЙ СОЦІОЛОГІЧНИЙ ДИСКУРС МОДИ (КЛЮЧОВІ ТЕОРІЇ МОДИ)						
	6	Лекція	Мотивація поведінки суб'єктів моди (теорії наслідування,	2		

Дати і час занять визначаються розкладом			культура масового споживання: концепт демонстративного споживання Т. Веблена; теорія просочування моди – концепція імітації Г. Спенсера і Г. Тарда, Г. Зіммеля).			
	7	Лекція	Мода як соціальна норма: мода, не-мода, анти-мода, вулична мода (теорії вияву смаку і новизни Ж. Бодрійяр).	2		
	8	Лекція	Рольові «ігри» суб'єктів моди (теорії способу, стилю життя): молодіжна мода, субкультурна мода, гендерна мода, поняття «імідж».	2		
	9	Лекція	Індивідуальність і мода (концепції особистісного сенсу і співтворчості, символізація продукту моди): театралізація моди, перформанс модного позиціонування.	2		
	10	Лекція	Соціальні та індивідуально-психологічні основи стилю (автократичні теорії моди).	1		
	6-10	Семінар	Модний образ (на прикладі гламуру). Модне тіло (на прикладі дендизму)	1	Доповіді, тематичні презентації, дискусії <i>рейтинг</i>	20

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. МОДА В СУЧАСНИХ ВИМІРАХ ДИЗАЙНУ

	11	Лекція	Мода як масова поведінка і стереотипи ставлення до дизайн-продукту (мода як індустрія): структура, функції, специфіка функціонування (теорія фетишизму В. Стіл).	2		
	12	Лекція	Мотиваційні теорії моди за доби постмодернізму (Ж. Липовецькі, Дж. Лайвер, матрична теорія моди К. Ласна).	2		
	13	Лекція	Розвиток теорій ідеологічної причинності моди.	2		
	14	Лекція	Проблема традиції та інновацій в сучасній моді (соціально-економічні теорії моди, мода як комунікація, мода як соціальна	2		

			ідентифікація, мода як концепція життєдіяльності) – О. Тканко, О. Шандренко.			
	15	Лекція	Взаємозв'язок дизайнерської творчості з модою (багатофакторні теорії моди, концепти «швидка мода» і «стала мода»). Трендсеттенгові агенції, прогнозування моди.	2		
	11-15	Семинар	Чи можуть дизайнери спрогнозувати моду: історичний, функціонально-прогностичний аспект.	2	Захист реферату і презентації до нього, дискусія	40
	1-15	Залік		2	Підсумковий тест	20

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1, 2, 3, 4, 5	Поточний контроль	0–20
6, 7, 8, 9, 10	Поточний контроль	0–20
11, 12, 13, 14, 15	Поточний контроль	0–20
	Іспит (підсумк. тест)	0–40
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–15	0–20	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17-19	37-39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12-15	32-35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8-11	22-31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4-7	10-21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого

			підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
Е	1-3	1-9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента під час аудиторної роботи (3), за виступ на конференції або публікацію статті (тез) за однією з опрацьованих тем, за виконання в межах дисципліни колективних /творчих чи науково-дослідних/ завдань (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

На заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації, окрім наведених у списку.

Основна література

1. Бець С.М. Смак і мода: соціокультурний і праксеологічний контексти: автореф. дис. канд. філос. наук : 09.00.04. / С.М. Бець. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К., 2012. 19 с.
2. Воронкова А.І. Мода у контексті сучасних соціологічних досліджень. Науково-теоретичний альманах «Грані». 2016. № 4. С. 69–73.
3. Даценко М. Мода як соціальне явище: спроба визначення. Соціальні виміри суспільства. 2014. № 6. С. 353–364.
4. Денисенко І.Д. Концепт «мода»: евристичний потенціал щодо соціально-політичних досліджень (на прикладі аналізу сучасних суспільних рухів). Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки: Зб. наук. праць. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Харків, 2017. Вип. 2 (14). С. 33–41.
5. Кривошея Т.І. Мода як фактор споживання в сучасному суспільстві Автореф. дис. канд. соціол. наук : 22.00.04. Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. Харків, 2013. 19 с.
6. Куц Г.М. Феномен моди: онтологічний статус і філософськоантропологічні засади. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. філос. наук : спец. 09.00.04 «Філософська антропологія, філософія культури». Харків, 2003. 16 с.
7. Лагода О.М. Мода в дизайні одягу: теорія та практика: навч. посібник рек МОН України. Черкаси : ЧДТУ, 2010. 247 с.
8. Огаренко Т.О. Одяг і мода як символи статусної приналежності. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Запоріжжя, 2007. Вип. 31. С. 182–193.
9. Мельник М.Т. Індустрія моди: навч. посібник. К. : Видавництво Ліра-К, 2013. 264 с.
10. Скалацька О.В. Мода як соціальний феномен: ерформативнопросторовий підхід : монографія. Одеса : Печатный дом, 2016. 242 с.
11. Чупріна Н.В. Система моди ХХ – початку ХХІ століття: проектні практики та чинники функціонування (європейський та український контексти): Монографія. Київ :КНУТД, 2019. 475 с.

Допоміжна

12. Волвенко Н.М. Мода як індикатор соціальної нерівності (в контексті концепції Т. Веблена). Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна «Питання політології». Харків, 2006. № 737. С. 207–213.
13. Воронкова А.І. Мода в урбаністичному просторі: соціологічний вимір. Зб. матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Урбаністичні студії: сучасний стан та перспективи розвитку» (м. Дніпро, 20 квітня 2018 р.) / від. за випуск проф. В.В. Кривошеїн. Дніпро: ЛізуновПрес, 2018. С. 122–130.
14. Дерман Л. М. Становлення та розвиток індустрії моди в Україні // Мистецтвознавчі записки. 2020. Вип. 38. С. 30–34. Етика та естетика / За ред. В. Л. Петрушенко. Львів : Новий світ – 2000, 2020. 304 с.
15. Колосніченко М.В., Пашкевич К.Л. Мода і одяг. Основи проектування та виробництва одягу: навч. посібник. К.: КНУТД, 2018. 236 с.
16. Мельник М.Т. Мода в контексті художніх практик ХХ ст. : автореф. дис... канд. мистецтвознав. : 26.00.01 / М.Т. Мельник ; Київ. нац. ун-т культури і мистец. Київ, 2008. 19 с.
17. Рочняк О.В. Аналіз основних соціологічних підходів до розуміння сутності моди. Нова парадигма. 2012. Вип. 114. С. 194–203.
18. Скалацька О.В. Дуалізм моди в контексті філософських побудов Г. Зіммеля. Наукові записки Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія «Філософія». 2014. С. 47–51.
19. Скалацька О.В. Простір моди у контексті філософських побудов Ж. Бодрійяра. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. 2013. № 1. С. 129–136.
20. Скалацька О.В. Теорія трьох одягів Р. Барта: філософський вимір. Науковий вісник. Серія «Філософія». Харків, ХНПУ 2015. Вип. 44. С. 137–147.
21. Тканко З., Тканко О. Екологічний дизайн в індустрії моди початку ХХІ ст. Вісник ЛНАМ 2019. Вип. № 39. С. 161-169.
22. Тканко О. «Естетична» культура та мода в Україні кінця ХХ ст. // Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2017. Вип. 32. С. 237–246.
23. Тканко О. Українська мода в контексті соціально-економічних трансформацій кінця ХХ ст. // Вісник Львівської академії мистецтв. 2002. Вип. 13. С. 120–128.
24. Тканко О., Тканко З. Культурні рефлексії кольору в моді ХХ – початку ХХІ ст. (історичний досвід). Вісник Львівської національної академії мистецтв 2021. Вип. № 45. С. 70-78.